

კორონაპანდემია, როგორც ენის ლექსიკის გამდიდრების წყარო (გერმანული ენის მაგალითზე)

მოდებაძე ცისანა

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის
თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

DOI: <https://doi.org/10.52340/tuw.2022.07>

აბსტრაქტი. კორონაპანდემიამ გავლენა იქონია არა მარტო ადამიანის ჯანმრთელობაზე, არამედ ეკონომიკაზე, პოლიტიკაზე, ყოველდღიურ ცხოვრებაზე და მათ შორის ენაზეც. ენა ცოცხალი ორგანიზმია, ის იზადება, იზრდება და ვითარდება განუწყვეტლივ, მათ შორის კრიზისის პერიოდშიც. ენაში აისახება ყველაფერი, რაც სამყაროში ხდება. კორონაპანდემიამ გავლენა მოახდინა ყველა ენაზე და მათ შორის გერმანულზეც. შეიქმნა ახალი სიტყვები, რომლებიც თავმოყრილია სპეციალურ ციფრულ ე.წ. კორონალექსიკონებში. ჩვენი კვლევის მიზანია დავადგინოთ რა გავლენა მოახდინა კორონაპანდემიამ გერმანულ ენის ლექსიკაზე. კვლევის ობიექტია: კორონაპანდემიის პერიოდში შექმნილი ციფრული კორონალექსიკონები.

სიტყვა „Coronavirus“- კორონავირუსი გერმანულ ენაში ჯერ კიდევ 1984 წელს შემოვიდა (AIDS-შიდსის კვლევის კონტექსტში) და არა 2020 წელს. კორონაპანდემიამ შეცვალა გერმანული ენის სიტყვათმარაგი. 2020 წელს გერმანული ენის ლექსიკაზე არცერთ მოვლენას ისეთი გავლენა არ მოუხდენია, როგორც კორონაკრიზისს. Corona და Covid გახდა სჯარო კომუნიკაციის წამყვანი სიტყვები. წლის სიტყვად იქცა Coronapandemie-კორონაპანდემია.

გერმანული ენა გამოირჩევა კომპოზიტების სიუხვით. კორონაპანდემიამ კიდევ უფრო გაზარდა კომპოზიტების რიცხვი. გამოიკვეთა რამდენიმე სტრუქტურა. განსაკუთრებით ხშირია ორკომპონენტური: (არსებითი სახელი+არსებითი სახელი) Coronageneration-კორონას თაობა და სამ კომპონენტური კომპოზიტები: (არსებითი სახელი+არსებითი სახელი+არსებითი სახელი) Coronaviruspandemie- კორონავირუსპანდემია. შეზღუდვების შემოღებამ წარმოშვა აგრეთვე ნეოლოგიზმები: Zoomschule -ზუმის სკოლა.

კორონაპანდემიამ დიდი გავლენა მოახდინა გერმანული ენის სიტყვათმარაგზე. მოკლე დროის მანძილზე გერმანული ენა გამდიდრდა პანდემიასთან დაკავშირებული ყოველსმომცველი ლექსიკით. თუმცა აღსანიშნავია ისიც, რომ ამ სიტყვებს ყველას არ უწერია ენაში დამკვიდრება. მაგალითად, Heimarbeit- სახლში მუშაობას აქვს მეტი შანსი ენაში დარჩენის, ვიდრე ვირტუალურ წვეულებას (Coronaparty), რადგან სახლში მუშაობა ზოგიერთი კომპანიისთვის უფრო მომგებიანი აღმოჩნდა, რადგან ნაკლებ დანახარჯებს მოითხოვს და შესაძლებელია პანდემიის შემდგომ პერიოდშიც გაგრძელდეს, ვირტუალური წვეულება კი როგორც კი კორონაპანდემია დამთავრდება, მაშინვე წარსულს ჩაბარდება.

საკვანძო სიტყვები: კორონაპანდემია, კომპოზიტები, ორკომპონენტური, სამკომპონენტური, ნეოლოგიზმები

კორონაპანდემიამ გავლენა იქონია არა მარტო ადამიანის ჯანმრთელობაზე,

არამედ ეკონომიკაზე, პოლიტიკაზე, ყოველდღიურ ცხოვრებაზე და მათ შორის ენაზეც. ზოგადად ენა ცოცხალი ორგანიზმია. ის იბადება, იზრდება და ვითარდება განუწყვეტლივ, მათ შორის კრიზისის პერიოდშიც. ენაში აისახება ყველაფერი, რაც სამყაროში ხდება. ჩვენი სამყარო ცხოვრობს ენაში, ვინაიდან ჩვენ მთლიან სამყაროს კი არ ვხედავთ, არამედ მას ენის საშუალებით აღვიქვამთ. კორონაპანდემიამ გავლენა მოახდინა ყველა ენაზე და მათ შორის გერმანულზეც. კორონაპანდემიის პირობებში ყოველ დღე გვესმის ახალი სიტყვები. ეს სიტყვები სწრაფად შეიქმნა და ცხოვრების ყველა სფერო მოიცვა. შეიქმნა სპეციალური ციფრული ე.წ. კორონალექსიკონები.

- **ჩვენი კვლევის მიზანია:**

გამოვიკვლიოთ, თუ რა გავლენა მოახდინა კორონაპანდემიამ გერმანულ ენის ლექსიკაზე.

- **კვლევის ობიექტია:**

კორონაპანდემიის პერიოდში შექმნილი ციფრული კორონალექსიკონები.

გერმანულ ენაში შეიქმნა ათასამდე ახალი სიტყვა. თითქოს ენაც დაინფიცირდა. სიტყვა „Coronavirus“- კორონავირუსი გერმანულ ენაში ჯერ კიდევ 1984 წელს შემოვიდა (AIDS-შიდსის კვლევის კონტექსტში) და არა 2020 წელს. კორონაპანდემიამ შეცვალა გერმანული ენის სიტყვათმარაგი.

2020 წელს გერმანული ენის ლექსიკაზე არცერთ მოვლენას ისეთი გავლენა არ მოუხდენია, როგორც კორონაკრიზისს. Corona და Covid ეს ორი სიტყვა გახდა სჯარო კომუნიკაციის წამყვანი სიტყვები. წლის სიტყვად იქცა Coronapandemie-კორონაპანდემია. კორონათი დაავადებულ ადამიანს ჰქვია Coronär-კორონიანი.

როგორც ცნობილია, გერმანული ენა გამოირჩევა კომპოზიტების სიუხვით. კორონაპანდემიამ კიდევ უფრო გაზარდა კომპოზიტების რიცხვი. გამოიკვეთა რამდენიმე სტრუქტურა. განსაკუთრებით ხშირია ორკომპონენტური და სამ კომპონენტური კომპოზიტები.

- **არსებითი სახელი+არსებითი სახელი:**

Coronavirus-კორონავირუსი, Coronapolitik-კორონას პოლიტიკა, Coronazeit-კორონას დრო, Coronageneretion-კორონას თაობა, Coronadebate-კორონადებატები, Coronaangst-კორონას შიში, Coronahysterie-კორონაისტერია, Coronakrise-კორონაკრიზისი, Coronaprobleme-კორონას თანმხლები პრობლემები, Coronapanik-კორონაპანიკა, Coronaletalität-კორონალეტალურობა/კორონასიკვდილიანობა, Coronapatient-კორონაპაციენტი, Coronatest-კორონატესტი, Coronastress-კორონასტრესი, Fieberzentrum-ცხელების ცენტრი, Coronafall-კორონას შემთხვევა, Coronainfektion-კორონაინფექცია, Coronagipfel-კორონას მწვერვალი, Coronasperre-კორონას გამო ჩაკეტვა, Coronablog-კორონაბლოგი, PCR-Test-პისიარტესტი, Zoomparty-ვირტუალური წვეულება ზუმის პლატფორმის საშუალებით, Geistermeisterschat-მოჩვენებების ჩემპიონატი (სპორტული შეჯიბრი, რომელიც კოვიდპანდემიის გამო მაყურებლის გარეშე იმართება).

- **სამკომპონენტური კომპოზიტები: არსებითი სახელი+არსებითი სახელი+არსებითი სახელი:**

Coronaviruspandemie-კორონავირუსპანდემია, Coronarisikogruppe-კორონას

რისკჯგუფი, Coronatotenanzahl-კორონათი დაღუპულთა რიცხვი, Coronaimpfstoff-კორონას ვაქცინა, Coronaschnelltest-კორონას სწრაფი ტესტი, Coronavirusfall-კორონავირუსის შემთხვევა, Coronaviruskrise-კორონავირუსის კრიზისი, Coronavirusinfektion-კორონა ვირუსის ინფექცია, Klopapierhysterie-ტუალეტის ქაღალდის ისტერია, Weltvirkrisse-ვირუსით გამოწვეული მსოფლიო კრიზისი, PCR-Pflichttest-პისიარ სავალდებულო ტესტი

- **არსებითი სახელი+რიცხვითი სახელი+არსებითი სახელი:**

Covid-19-Erkrankung-კოვიდ 19-ით დაავადება, Covid-19-Patient-კოვიდ 19-ის პაციენტი, Covid-19-Toter-კოვიდ 19-ით გარდაცვლილი

შეზღუდვების შემოღებამ წარმოშვა **ნეოლოგიზმები**: AHA-Regeln-AHA-წესები (AHA=Abstand-მანძილი/დისტანცია+Hygiene-ჰიგიენა+Alltagsmaske-ყოველდღიური ნიღაბი), Anderthalbmetergesellschaft-მეტრნახევრიანი საზოგადოება, Kontaktverbot-კონტაქტის აკრძალვა, die Abstandsangebot-დისტანციის მოთხოვნა, Distanzbesuch-დისტანციური სტუმრობა, Distanzschlange-დისტანციური რიგი, Ellenbogengruß-იდაყვით მისალმება, Spuckwand-ინფექციისგან თავის დასაცავი გამყოფი კედელი, Anticoronaschutzwall- ანტიკორონული ბარიერი, die Abstandslinie-დისტანციის ხაზი, Abstandsmarkierung-დისტანციის მონიშვნა/მარკირება, რაც მიანიშნებს დისტანციის დაცვაზე, Abstandssticker-დისტანციის სტიკერი, Abstandsmesser-დისტანციის საზომი, Heimquarantäne-სახლის კარანტინი, Selbstkarantäne-თვითკარანტინი, Selbstisolation/selbsisolierung - თვითიზოლაცია, Isolierstation-იზოლაციის სადგური, Maskenpflicht/Mundschutzpflicht/Schutzmaskenpflicht-ნიღბის ტარების ვალდებულება, Mundnasenmaske/Mundschutz /Mundschutzmaske /Schutzmaske /Mundmaske /Atemmaske-/Atemschutzmaske /Gesichtsmaske/ Nasemundschutz-ნიღაბი, Stoffmaske-ქსოვილის ნიღაბი (ხელით შეკერილ ნიღაბს ხუმრობით Gesichtskondom-ს უწოდებენ.), Quarantänehotel-საკარანტინო სასტუმრო, Todesküsschen-სიკვდილის კოცნა (პანდემიის დროს კოცნა, რაც ზრდის ინფიცირების რისკს), Todesküsschenfaktor-სასიკვდილო კოცნის ფაქტორი, soziale Distanzierung-/soziale Distanz-სოციალური დისტანცია, soziale Isolation/soziale Isolation-სოციალური იზოლაცია, Quarantänefestung-თვითიზოლაციისას სახლში გამოყოფილი სივრცე/ოთახი, Quarantänebrecher-კარანტინის წესის დამრღვევი, Abstandsgesellschaft-დისტანციური საზოგადოება, Abstandshochzeit-დისტანციური ქორწილი.

ადამიანს, რომელიც ჰიგიენის წესებს განსაკუთრებით ზედმიწევნით კეთილსინდისიერად იცავს, ეძახიან ჰიგიენის რაინდს (Hygienenritter).

Coronakilo-პანდემიის დროს იზოლაციაში უმოძრაოდ ყოფნის და სტრესის გამო მომატებული სხეულის წონა.

დისტანციის დაცვის შემოღების პარალელურად გაჩნდა მისალმების ორიგინალური ფორმები: Coronafußgruß /Fußgruß- მისლმებისას ხელის ჩამორთმევის ნაცვლად ფეხით ეხებიან. ასეთ მისალმებას ეძახიან ასევე: Coronagruß და Wuhan-Shake.

Ellbogengruß-ხელის ნაცვლად იდაყვებით მისალმება, Vulkaniergruß-მოხრილი თითებით ანუ მუშტის გარეთა მხრიდან მისალმება, Faustgruß-მუშტით მისალმება,

Beingruß-ფეხით მისალმება, Faust-Ellbogengruß- მუშტითა და იდაყვით მისალმება, Fußkontakt-ფეხით კონტაქტი.

კორონაპანდემიის დროს გაჩნდა ზმნები: füßeln-ფეხის ჩამორთმევა, coronifizieren-კორონათი ინფიცირება

ზედსართავი სახელები: coronalos/coronafrei-კორონათი დაუინფიცირებელი

შეზღუდვების პარალელურად გამოჩნდნენ კორონას მოწინააღმდეგენი, როგორცაა Coronaleugner-კორონას უარმყოფელი ანუ ადამიანი, რომელსაც არ სჯერა კორონას არსებობა. Coronaskeptiker-კორონასკეპტიკოსი. ასეთი ადამიანების აღსანიშნავად შემოღებულ იქნა აგრეთვე სიტყვა- der Covidiot/die –in-კოვიდიოტი (პიროვნება, რომელიც ანტიკოვიდ შეზღუდვებს სერიოზულად არ აღიქვამს), Nacktnase-შიშველი ცხვირი (ადამიანი, რომელიც მხოლოდ პირზე ატარებს ნიღაბს და ცხვირი შიშველი აქვს).

კორონაპანდემია მოიცავს სხვადასხვა ეტაპს: Coronaausbruch-კორონას აფეთქება, der Coronapeak-კორონას პიკი (პანდემიის უმაღლესი წერტილი), der Lockdown/der Shutdown-ლოქდაუნი (დროის მონაკვეთი, როცა ეკონომიური და საზოგადოებრივი აქტივობები გაჩერებულია.), Teillockdown-წერტილოვანი ლოქდაუნი, Coronazunami-კორონაცუნამი

კორონაკომპოზიტებში განსაკუთრებით ხშირად იხმარება სიტყვა Welle-ტალღა, Coronawelle-კორონას ტალღა, Pandemiewelle-პანდემიის ტალღა. Zweite Welle-მეორე ტალღა, dritte Welle-მესამე ტალღა და ა.შ. Corona-Hotspot/Ansteckungshotspot- ადგილი, სადაც განსაკუთრებით ბევრი ადამიანია ინფიცირებული/ინფიცირების ცხელი წერტილი

კორონაპანდემიის პირობებში პოპულარული გახდა სახლიდან მუშაობა (Homework/Heimarbeit). აქედან გამომდინარე, წარმოიშვა ახალი სიტყვები: Homeoffice-სახლიდან მუშაობა კომპიუტერით, Heimbüro- სახლის ბიურო, Homeworker, -in-სახლიდან მომუშავე; Home-Workout-სახლში ჩატარებული ფიტნესტრენინგი; Homeschooling /Heimschule/ Zuhauseeschule - ბავშვების გაკვეთილი / მეცადინეობა, რომელიც სახლში ძირითადად მშობლების მიერ ხორციელდება.

საგანმანათლებლო დაწესებულებებში დისტანციურმა სწავლებამ წარმოშვა ნეოლოგიზმები: Zoomschule-ზუმის სკოლა, Coronaabitur-კორონააბიტური, Distanzunterricht-დისტანციური მეცადინეობა/გაკვეთილი, Distanzprüfung-დისტანციური გამოცდა, Coronasemester-კორონას სემესტრი, Digitalsemester-ციფრული სემესტრი, Nichtsemester/ Nullsemester-ნულოვანი სემესტრი, Kannsemester-სემესტრი ემყარება მოხალისეობას. სტუდენტებმა ისე უნდა ისწავლონ, როგორც შეუძლიათ და მასწავლებლებმა უნდა შესთავაზონ იმდენი, რამდენიც შეუძლიათ. ბოლოს ჯამდება შედეგები და იმ შემთხვევაში, თუ სტუდენტი უკმაყოფილოა შედეგით, შეუძლია შემდეგ სემესტრში გაიმეოროს და ხელახლა ჩააბაროს გამოცდა. Digitaler Fernunterricht-ციფრული დისტანციური სწავლება, Digitallehre-ციფრული სწავლება

კორონაპანდემიისგან დაღლილი ადამიანების ლექსიკონში გაჩნდა სიტყვები: Pandemiemüde/ Pandemiemüdigkeit -პანდემიური დაღლილობა (პანდემიის წესებისა და შეზღუდვების გამო), Pandemiemüder-პანდემიისგან დაღლილი ადამიანი. აქედან

გამომდინარე, ხშირად ადამიანები გამოხატავენ პროტესტს: Anticoronademo/ Anticoronademonstration-კორონის საწინააღმდეგო დემონსტრაცია, Anticoronademonstrant-კორონის მოწინააღმდეგე დემონსტრანტი, Anticoronaprotest-კორონას საწინააღმდეგო პროტესტი.

კორონაპანდემიისგან თავის დაღწევის ერთადერთი საშუალება არის ვაქცინაცია Coronaimpfung /Covid-19-Impfung. ამიტომ შეიქმნა Coronaimpfzentrum - კორონას საწინააღმდეგო ვაქცინაციის ცენტრი. Coronaimpfstoff-კორონის ვაქცინა. მიუხედავად ვაქცინაციის აუცილებლობისა, გამოჩნდნენ ვაქცინაციის მოწინააღმდეგენი (Impfgegner-ანტივაქსერი).

კორონავირუსის გავრცელების პარალელურად მთელ მსოფლიოში ვრცელდება ცრუ ე. წ. ფეიკინფორმაციები, რასაც გერმანელებმა Infodemie-ინფოდემია უწოდეს.

ოცნებას კაცი არ მოუკლავს და უკვე გაჩნდა სიტყვები, რომლებიც პანდემიის შემდგომ პერიოდს ასახავს: Quarantäneblase-კარანტინის ბუშტი (კარანტინის ოცნება) მიუხედავად ეკონომიკური კრიზისისა, ადამიანი მაინც არ კარგავს იმედს და მტკიცე რწმენა აქვს, რომ ყველაფერი კარგად იქნება. Postcoronazeit/Postcovidzeit-პოსტკორონას დრო, Nachcoronazeit-კორონას შემდგომი პერიოდი, Postcovidsyndrom-პოსტკოვიდური სინდრომი, Nachcoronawelt-კორონას შემდგომი მსოფლიო.

ამრიგად, როგორც მოგახსენეთ, კორონაპანდემიამ დიდი გავლენა მოახდინა გერმანული ენის სიტყვათმარაგზე. მოკლე დროის მანძილზე გერმანული ენა გამდიდრდა პანდემიასთან დაკავშირებული ყოვლისმომცველი ლექსიკით. თუმცა აღსანიშნავია ისიც, რომ ამ სიტყვებს ყველას არ უწერია ენაში დამკვიდრება. მაგალითად, Heimarbeit- სახლში მუშაობას აქვს მეტი შანსი ენაში დარჩენის, ვიდრე ვირტუალურ წვეულებას (Coronaparty), რადგან სახლში მუშაობა ზოგიერთი კომპანიისთვის უფრო მომგებიანი აღმოჩნდა, რადგან ნაკლებ დანახარჯებს მოითხოვს და შესაძლებელია პანდემიის შემდგომ პერიოდშიც გაგრძელდეს, ვირტუალური წვეულება კი როგორც კი კორონაპანდემია დამთავრდება, მაშინვე წარსულს ჩაბარდება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ლეიბნიცის ინსტიტუტის ნეოლოგიზმების ლექსიკონი (www.owid.de/docs/neo/listen/corona.jsp#) 10.04.2021;
2. Corona leichte Sprache-Lexikon (www.corona-leichtesprache.de/Lexikon) 08.04.2021;
3. Erik Wals: Das Corona-Wörterbuch (www.wortqucker.de/worter-in-zeiten-von-corona) 10.04.2021;
4. Deutsche Welle <https://www.dw.com/de/themen/s-9077>

Coronapandemia as a source of language vocabulary enrichment (On the example of the German language)

Modebadze Tsisana

Iakob Gogebashvili Telavi State University

Abstract

Coronapandemia has affected not only human health but also the economy, politics, daily life and even language. Language is a living organism, it is born, grows and develops continuously, including in times of crisis. Language reflects everything that happens in the world. Coronapandemia affected all languages, including German. New vocabulary have been created, which are gathered in a special digital dictionaries. The purpose of our study is to determine what impact Coronapandemia on German vocabulary. The object of research is: digital coronaplexes created during the coronapandemic period. The word "coronavirus" was introduced into the German language in 1984 (in the context of the AIDS study) and not in 2020. Coronapandemia has changed the vocabulary of the German language. None of the events had such an impact as the coronary crisis in 2020 on the German language vocabulary. Corona and Covid have become the main words in public communication. Coronapandemie became the word of the year. The German language is distinguished by the abundance of composites. Coronapandemia further increased the number of composites. Several structures were identified. Particularly common are two-component: (noun + noun) Coronageneration- Corona generation and three-component composites: (essential Name + Noun + Noun) Coronaviruspandemie- Coronavirus pandemic. The introduction of restrictions also gave rise to neologisms: Zoomschule- Zoom school. The coronapandemia had a profound effect on the vocabulary of the German language. In a short time the German language was enriched with a comprehensive pandemic-related vocabulary. For example, working at home, Heimarbeit has a better chance of staying in the language than a virtual party (Coronaparty), as working from home has been shown to be more profitable for some companies as it is less expensive and may continue in the aftermath of a pandemic.

Keywords: Coronapandemia, Composites, Two-component, Three-component, neologisms